

IN MEMORIAM VITOMIR BELAJ (1937. – 2023.)

Faktografski podaci profesionalnog karaktera u ovakvim su tekstovima nužni, oni ukotvljuju pokojnika u vrijeme i prostor i istodobno ostavljaju budućim generacijama “čvrste podatke” o tome kad je i što pokojnik učinio i kako je djelovao u različitim životnim kontekstima. Stoga ću ovaj tekst sjećanja započeti s upravo takvim podacima.

Prof. dr. sc. Vitomir Belaj rođen je 1937. godine u Mariboru, a osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje stekao je u Zagrebu. Godine 1961. diplomirao je etnologiju i germanistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon diplome zaposlio se kao kustos etnolog u muzeju u Varaždinu (1961. – 1964.), a zatim u Pokrajinskom muzeju u Ptuju (1965. – 1970.). Godine 1966. magistrirao je etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s magistarskim radom *Utemeljitelj hrvatske etnologije dr. sc. Antun Radić*. Godine 1970. počinje raditi na Odsjeku za etnologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je 1979. godine stekao titulu doktora znanosti obranivši disertaciju naslovljenu *Kultni vrtići u Jugoslaviji i njihov etnološki okvir*. Zvanje redovitog profesora stekao je 1985. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, koji ostaje njegova matična institucija sve do umirovljenja 2008. godine. Sveučilište u Zagrebu dodijelilo mu je 2009. godine počasno zvanje *professor emeritus*.

Profesor je predavao brojne kolegije na matičnom Fakultetu u Zagrebu, a slavensku i komparativnu mitologiju te europsku etnologiju kao gostujući profesor na Odsjeku za etnologiju (i kulturnu antropologiju) Filozofskog fakulteta u Ljubljani. Akademске godine 1989./1990. bio je gostujući profesor u Institutu za europsku etnologiju Sveučilišta u Beču (Institut für Europäische Ethnologie Universität Wien).

Profesor Belaj ostavio je iza sebe izniman znanstveno-nastavnički opus. Važan dio toga opusa čine rasprave o etnološkoj teoriji i metodologiji te niz rasprava o osobama koje su zaslužne za razvoj hrvatske etnologije. Godine 1998. objedinio ih je u kulturnopovijesnoj monografiji hrvatske etnologije *Die Kunde vom kroatischen Volk: eine Kulturgeschichte der kroatischen Volkskunde*. Posebice se ističe njegov znanstveni interes za duhovnu kulturu, osobito za stara vjerovanja kod Slavena te suodnos mita i prostora (*Hod kroz godinu: mitska pozadina hrvatskih narodnih običaja i vjerovanja* i u suautorstvu s dr. sc. Jurjem Belajem *Sveti trokuti: topografija hrvatske mitologije*). Bio je osnivač i glavni urednik

časopisa *Studia ethnologica Croatica* (1989.) te član uredničkih savjeta časopisa *Narodna umjetnost* i *Ethnologia Slovaca et Slavica*. Upravo kao dugogodišnji član Uredničkog, odnosno Međunarodnog uredničkog vijeća *Narodne umjetnosti* (1992. – 2015.) aktivno je suoblikovao važan segment izdavačke prakse Instituta za etnologiju i folkloristiku.

Bio je član Nacionalnoga vijeća za visoko obrazovanje te stručnih i znanstvenih udruženja (Hrvatskoga etnološkog društva, Hrvatskoga društva folklorista, Matice hrvatske) u kojima je obnašao razne funkcije, pa tako i onu predsjednika Hrvatskog etnološkog društva (1973. – 1975.). Ostat će zapamćeno da je upravo profesor Vitomir Belaj u rujnu 1991. godine uputio pismo Upravnom odboru HED-a i predložio istupanje Hrvatskog etnološkog društva iz Saveza etnoloških društava Jugoslavije, što je HED i učinio. Bio je redoviti član Hrvatskoga mariološkog instituta, dopisni član Papinske međunarodne marijanske akademije te član Međunarodnog udruženja etnoloških i antropoloških znanosti (IUAES). Prof. dr. sc. Vitomir Belaj bio je i dekan Teološkog fakulteta “Matija Vlačić Ilirik” u Zagrebu.

Za svoj rad dobio je više nagrada i priznanja: Godišnju državnu nagradu za znanstveni rad Republike Hrvatske za 1998., Veliku zlatnu plaketu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani 1999. te Nagradu za životno djelo “Milovan Gavazzi” Hrvatskog etnološkog društva 2007. godine.

Iz ovog bogatog životopisa jasno je da je prof. dr. sc. Vitomir Belaj ostavio značajan trag u hrvatskoj etnologiji. Ipak, osobna sjećanja su ta koja će uspomenu na profesora Belaja činiti toplom sve dok žive svi koji su ga poznavali. Iako nije cijeli svoj radni vijek proveo na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, upravo kao profesora najviše će ga pamtiti generacije studenata koje je odgojio, a neke od njih (nas) i profesionalno usmjerio. Na svakom svojem predavanju ponudio nam je na uvid ne samo niz zanimljivih i intrigantnih tema koje etnologija proučava i rasvjetljava već i vlastitu erudiciju i sposobnost povezivanja, a sve na vrlo zanimljiv način. Bio je omiljen među studentima. I to ne samo zbog znanja već i zbog načina komunikacije koja je odavala blagog, dobrog i skromnog profesora, s finim prigušenim smislom za humor. Ostat će zapamćen po vedrini i strasti s kojima je prenosio znanja i znanstveno iskustvo na brojne generacije studenata diplomskoga i poslijediplomskoga studija.

I na kraju, ali ne manje važno – terenska istraživanja u Orubici na koja je vodio nekoliko generacija studenata etnologije postala su *topos* gotovo mitskog karaktera, oko kojeg se i danas pletu priče na druženjima s kolegama iz studijskih dana.

Profesor Belaj generacijama hrvatskih etnologa i kulturnih antropologa ostat će u lijepoj uspomeni kao izniman znanstvenik, vrstan predavač, predan pedagog i, ponajprije, srdačan i otvoren čovjek.

Olga Orlić